

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

УДК 351.741:342.9 (091)

І.В. Бойко

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Статтю присвячено історичним аспектам еволюції становлення й розвитку дільничних офіцерів поліції, а також формування методологічних підходів до оцінювання їх діяльності на певному історичному етапі. Автор пропонує систематизувати та розділити еволюцію становлення й розвитку дільничних офіцерів поліції на п'ять етапів: перший етап (1782–1917 рр.), другий етап (1917–1931 рр.), третій етап (1932–1959 рр.), четвертий етап (1960–1980 рр.), п'ятий етап (1981– і дотепер).

Ключові слова: *історичні аспекти, етапи еволюції становлення й розвитку дільничних офіцерів поліції, методологічні підходи оцінювання діяльності.*

Постановка проблеми. Глибинні перетворення, які здійснюються в Україні на шляху становлення демократичної правової держави, стосуються усіх сфер життєдіяльності суспільства й потребують удосконалення діяльності органів державної виконавчої влади до яких відноситься Національна поліція в цілому, так і дільничні офіцери поліції зокрема. Загальне сприйняття населенням поліції як органу державної виконавчої влади значною мірою залежить від ефективності функціонування інституту дільничних офіцерів поліції. Оскільки дільничні офіцери - це посадові особи, які є "офіцерами поліції першого контакту", котрі наділені широкими владними повноваженнями, і саме вони безпосередньо контактують з населенням на визначеній території обслуговування, проводять превентивну та профілактичну роботу, своєчасно та професійно реагують на заяви та повідомлення про вчинення правопорушень.

Отже, особливого значення набуває питання щодо актуальності історичних аспектів формування методологічних підходів до оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції (далі – дільничні). Ці підходи повинні забезпечувати здійснення покладених на них чинним законодавством та Конституцією України функцій щодо забезпечення охорони прав і свобод, здоров'я, життя людини і громадянина, захисту державних та суспі-

льних інтересів [1], дотримання системи цінностей, що ґрунтуються на демократичних принципах та відповідають європейським та міжнародним стандартам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичне підґрунтя дослідження історичних аспектів діяльності дільничних офіцерів поліції (інспекторів міліції) були присвячені науковій праці Є.О. Бутиніна Г.С. Запорожцевої, Л.О. Зайцева, А.І. Косошовського, Я.Ю. Кондратьєва, П.О. Линника, П.П. Михайленка, О.І. Савченка, А.П. Тимченка, В.А. Шамрая, О.М. Шпилька та інших. Деякі вчені, наприклад, як В.Л. Пасічник та інші досліджували проблему критеріїв оцінки діяльності дільничних інспекторів міліції. Зазначимо, що питання діяльності дільничних порушувалися не лише на рівні дисертаційних та монографічних праць, а й на рівні фахових видань та різних науково-практичних заходів. Проте історичні аспекти формування методологічних підходів до оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції, незважаючи на їх теоретичну й практичну значимість та важливість, у науці адміністративного права досліджувалися недостатньо або фрагментарно, а поодинокі публікації з цих питань стосувалися тільки деяких історичних аспектів їх діяльності.

Формування цілей. Метою статті є дослідження історичних аспектів до підходів оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції для подальшого вдосконалення їх службової діяльності, а також підвищення ефективності їх роботи щодо забезпечення особистої безпеки людини і громадянина, захисту їх прав і свобод та законних інтересів [1], здійснення на закріплених за ними адміністративних дільницях заходів щодо забезпечення протидії злочинності, публічної безпеки й порядку, превентивної та профілактичної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні колишні дільничні інспектори міліції трансформуватися в підрозділ дільничних офіцерів Національної поліції, що передбачає, з одного боку, вирішення проблем адаптації до нових умов їх організаційних структур, а з іншого – закріплення відповідних перетворень, нових завдань та функцій, сучасних підходів до оцінювання їх діяльності нормами чинного законодавства та нормативними актами як Міністерства внутрішніх справ України, так і Національної поліції.

Крім того, дільничні за даними МВС України у структурі Національної поліції є одним з найбільш чисельних підрозділів (їх штатна чисельність на 01.01.2015 складала 11 тис. 874 осіб, фактична чисельність становила –10 тис. 613 осіб). Але за розробленою нами методикою загальна штатна чисельність дільничних (на 01.01.2015) повинна складати 18 тис. 600 осіб, з них у містах та селищах міського типу – 11 тис. 300 тис. осіб, у селах 7 тис. 300 осіб, а розрахований норматив навантаження на одного дільничного сьогодні складає 2,6 тис. осіб міського населення і, відповідно, сільського – 1,8 тис. осіб.

Зазначимо, що назвати повний перелік усіх завдань та функцій, які виконують дільничні нині практично неможливо, оскільки вони є універ-

сальними та багатофункціональними. На практиці спектр основних завдань досить масштабний, зокрема забезпечення особистої безпеки людини і громадянина, захисту їх прав і свобод та законних інтересів [1]; здійснення на закритих закладах за ними адміністративних дільниць заходів щодо забезпечення протидії злочинності, публічної безпеки й порядку, превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання учинення правопорушень; виявлення причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, уживання в межах компетенції заходів для їх усунення; у випадках, визначених законом, здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення, а також прийняття рішень про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання; доставляння у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили (до речі за даними МВС України у 2015 році кожне п'яте кримінальне правопорушення розкривалося саме за участю дільничних) адміністративних правопорушень до органів поліції; здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання й використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвоільна система органів внутрішніх справ; ужиття заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї [2] тощо.

Отже, напрямів діяльності дільничних досить багато, а це вимагає від них і поглиблення професійних знань, і опанування нових форм та методів роботи.

Водночас методологічні підходи до оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції є необхідною умовою в реформуванні органів внутрішніх справ України, але незважаючи на їх теоретичну й практичну важливість та значимість, існуючі підходи до оцінювання діяльності дільничних не відповідають сучасним вимогам часу й потребують як удосконалення, так і доопрацювання.

Для з'ясування місця й ролі дільничних офіцерів у системі органів Національної поліції доцільно простежити історію розвитку цієї служби в структурному і функціональному аспектах. Як свідчать архівні документи, інститут дільничних офіцерів поліції є одним з найдавніших підрозділів поліції.

Історичні аспекти еволюції становлення й розвитку дільничних офіцерів поліції, а також формування методологічних підходів до оцінювання їх діяльності, на нашу думку, варто систематизувати та розділити на п'ять етапів: **перший етап** (1782–1917 рр.), **другий етап** (1917–1931 рр.), **третій етап** (1932–1959 рр.), **четвертий етап** (1960–1980 рр.), **п'ятий етап** (1981– і дотепер).

Перший етап (1782–1917 рр.) – від так званого губного старости та “Статуту благочиння або поліцейського” до Жовтневої революції (перевороту) 1917 року. У цей період відповідно введено посади губного старос-

ти, приватного пристава, квартального та околдочного наглядача, а також уведено термін дільниця (дільниці), яку очолював пристав.

Першим прообразом сучасного дільничного офіцера поліції був так званий губний староста (губа – адміністративно-територіальна одиниця в царській Росії в IV столітті). Вони, разом з іншими поліцейськими функціями, були наділені владними повноваженнями.

У другій половині XVIII сторіччя в Російській імперії 8 квітня 1782 року Петро I увів у дію “Статут благочиння або поліцейський”. Відповідно до нього адміністративно-поліцейський розподіл на сотні було замінено на квартали, чисельністю приблизно від 50 до 100 дворів кожний. Для забезпечення порядку й безпеки та виконання законів і положень указанного Статуту у кварталі призначався квартальний наглядач та його помічник (поручик) [3, С. 11–13].

Водночас у Києві в 1785 році було створено управу “благочиння”. Місто налічувало 6 частин і кожна частина складалася з 5-ти кварталів. Керівником управи був городничий, якому підпорядковувалися приватні пристави. У кварталі призначався квартальний наглядач та його помічник (поручик). Наглядач щоденно о 7 год. ранку доповідав приватному приставові про пригоди в межах кварталу. І саме пристава належало безпосередньо забезпечити порядок і безпеку, виконання законів і положень “Статуту благочиння або поліцейського” у кварталі [4, С. 56–63].

Пізніше, 25 грудня 1862 року при затвердженні “Тимчасових правил про устрій поліції в містах і повітах губерній”, якими об’єдналися підрозділи міської та земської поліції, та на їх базі утворено повітові поліцейські управління, низовою ланкою цієї структури були дільниці, які очолював пристав. Дільниці розподілялися на околдочки, які охоплювали близько 3–4 тисячі населення, яке проживало на них. За порядком слідкував околдочний наглядач. Околдочні наглядачі – це працівники поліції, закріплені за околдочками – невеликими частинами міста. Вони були яскравим прикладом захисників і помічників місцевих жителів, мали у своєму підпорядкуванні городових, постових, наглядачів за зовнішнім порядком і, навіть, двірників.

Околдочні підтримували тісні стосунки з жителями за місцем їх проживання, а оцінка їх роботи здійснювалась у порівнянні з минулими роками за такими показниками, як складання протоколів, узяття підписки, описування майна, проведення дізнання підозрюваних у вчиненні злочину, а також негласне спостереження за місцевими жителями тощо. Усе це виконувалося з додержанням суворої вимоги: не турбувати без потреби мешканців будинків, не заходити до них у помешкання, не порушувати їх спокою, не проводити обшуків [3, с. 11–13].

Другий етап (1917–1931 рр.) – у цей період минулого століття було створено інститут дільничних працівників міліції, які виконували в межах своїх дільниць обов’язки, покладені на районні відділення міліції з охорони громадського порядку та безпеки.

На цьому етапі спочатку створено “Секретарство внутрішніх справ”, яким було утворено робітничо-селянську міліцію, до якої входили й дільничні працівники міліції, на них як і на всю міліцію покладалося ряд обов’язків, зокрема: складання протоколів про порушення порядку, злочини, провини та події; нагляд за виконанням санітарних правил; забезпечення порядку в місцях громадського використання та належним станом доріг, мостів; ужиття заходів з охорони безпеки та порядку під час пожеж, повеней та інших стихійних лих [5, с. 6].

Згодом існуючі нормативні акти про міліцію в Радянській Україні було скасовано та утворено “Державну варту”, завдяки якій дільничного інспектора іменували дільничним начальником Державної варти, діяльність якої визначали ст. 361 та 362 том. 1 Зводу Законів Російської імперії. На залізниці створювався окремий корпус залізничної варти [6, с. 9].

Значимо, що відповідно до наказу по міліції Кримської Радянської Соціалістичної Республіки від 26 квітня 1922 року № 108 були введені в дію Положення та Інструкція про старших дільничних міліціонерів РКМ Кр.РСР [7, с. 128–137]. У цьому Положенні було закріплено принцип здійснення правоохоронної діяльності дільничними міліціонерами безпосередньо на дільниці. Пізніше у всіх містах Криму було засновано дільничні наглядачі міліції, а райони в округах розбито на дільничні зі старшими дільничними міліціонерами, а також закріплено принцип здійснення правоохоронної діяльності дільничними безпосередньо на дільниці, згодом цей принцип назвали зональним (до зони обслуговування міліції входило 5–6 дільниць).

Водночас було закріплено таке поняття як *дільничний наглядач* – це посадова особа міліції, під наглядом й охороною якої перебувала певна дільниця міста або поселення [8, С. 47]. Це поняття було закріплено в “Інструкції дільничного наглядача”, затвердженій **18 жовтня 1923 року**, до речі, саме ця дата визначена **днем професійного свята дільничних офіцерів поліції**.

У той час було визначено норму обслуговування населення: на одного дільничного міліціонера *припадало 5 тис. мешканців*, які проживали на дільниці [9, С. 18]. Вони здійснювали правоохоронну діяльність безпосередньо на дільниці, при цьому на них було покладено обов’язки: проведення дізнання; контролювання роботи постових міліціонерів, уживання заходів адміністративного примусу, а також обов’язки щодо сприяння агентам кримінального розшуку.

Сільські дільничні міліціонери одержали право затримувати злочинців та конвоювати їх, здійснювати нагляд за станом громадського порядку і, нарешті, полегшувалася можливість звернень населення до органів міліції за допомогою. Центром міліцейської дільниці в сільській місцевості ставала одна із сільських рад, з таким розрахунком, щоб радіус території обслуговування дільничним міліціонером, не повинен був перевищувати 15–25 км. [10]. У Положенні “Про дільничного інспектора в сільських міс-

цествостях”, прийнятого 31 травня 1930 року, було зазначено, що за своїми службовими правами сільський дільничний прирівнювався до дільничного інспектора в місті [11].

Таким чином, *другий етап* (1917–1931 рр.) характеризується пошуком ефективної організаційно-правової форми побудови низової ланки міліції. Дільничні наглядачі міської міліції й сільські міліціонери, що здійснювали роботу на дільницях, були перейменовані в дільничних інспекторів міліції (далі – ДІМ). На них було покладено ряд функціональних обов’язків, характерних для сьогодишніх дільничних офіцерів поліції, а оцінка їхньої діяльності здійснювалась у порівнянні з минулими роками, зокрема за: 1) здійснення профілактичних заходів з охорони зовнішнього порядку й громадської безпеки та захисту всіх і кожного від усяких образ і насильств; - з охорони державного майна й приватної власності; - щодо забезпечення порядку в місцях громадського використання та належним станом доріг, мостів; - з охорони безпеки та порядку під час пожеж, повеней та інших стихійних лих; 2) ужиття заходів щодо попередження злочинів; адміністративного примусу; затриманих та конвойованих злочинців; 3) проведення попереднього дізнання за кримінальними справами; 4) сприяння агентам кримінального розшуку; 5) складання протоколів за порушення порядку, (провини та події); - невиконання санітарних правил при здійсненні нагляду за їх виконанням; 6) здійснення контролю за постовими міліціонерами на закріпленій за дільничним дільниці тощо.

Третій етап (1932–1959 рр.) – на цьому етапі офіційно правового статусу набули дільничні інспектори міліції в сільській місцевості, уведено посади дільничного інспектора на залізничному транспорті [12], а також розширено їх функціональну діяльність. Визначалася організуюча роль ДІМ у боротьбі зі злочинністю, хуліганством, порушеннями санітарних правил, забезпеченню паспортного режиму й боротьби з посяганням на державне та колгоспне майно, затримувати та доставляти до відділення міліції безпритульних і бездоглядних, дітей і підлітків, які займаються жебрацтвом, спекуляцією тощо [13, С. 321].

У період Другої світової війни (1941–1945 рр.) народний комісаріат державної безпеки було об’єднано з Народним комісаріатом внутрішніх справ у єдиний Народний комісаріат внутрішніх справ СРСР [14]. На ДІМ було покладено додаткові функції державної безпеки й оцінка їх діяльності додатково здійснювалась також за кількістю: виявлення ворожих агентур, дезертирів, розповсюджувачів паніки. У цей період було скасовано посади міських ДІМ і затверджено посади дільничних уповноважених міліції. Служба дільничних уповноважених уже на той час розглядається як багатофункціональна, оскільки вона охоплювала так чи інакше майже всі види діяльності міліції. Усе це ставило дільничних уповноважених міліції на передову лінію боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку та громадської безпеки, забезпечення безпеки громадян, а також збереження державної та приватної власності, нагляду за безпекою доро-

жнього руху, боротьби з кримінальною злочинністю, розшуку злочинців, охорони заарештованих, підтримки паспортного й прикордонного режиму, дозвільної системи, адміністративного нагляду; знати про кожну неправомірну подію на дільниці; підтримувати зв'язок із громадськістю, приймати та розглядати заяви громадян; підтримувати паспортний режим; здійснювати профілактичні заходи з недопущення випадків хуліганства, дитячої бездоглядності й безпритульності на закріпленій за ним дільниці тощо [3, с. 20].

Четвертий етап (1960-1980 рр.) – на цьому етапі неодноразово проходила реорганізація, ліквідація та створення Міністерства внутрішніх справ УРСР та управління внутрішніх справ виконкомів обласних Рад депутатів трудящих. У МВС УРСР та територіальних органах внутрішніх справ замість зональної системи управління було введено галузевий принцип управління [15].

У цей період у МВС УРСР було створено Управління адміністративної служби міліції, до якого входила служба дільничних інспекторів міліції. Замість дільничних уповноважених уведено посаду дільничних інспекторів міліції, а також відзначено, що головне в їхній діяльності – є профілактика злочинів. Здійснювана ними індивідуальна профілактика була досить чітко врегульована й конкретизована нормативними актами МВС. Дільничні інспектори у зв'язку з підвищенням їхньої професійної підготовки й накопиченням досвіду щодо профілактичної роботи ставали силою, здатною вирішувати завдання з попередження злочинів, а також створено спеціалізовані підрозділи по профілактиці, головною ланкою яких стали ДІМ [16, с. 217].

Законодавчо було розроблено механізм, у якому закріплено правові норми, що дозволяли ДІМ притягувати до кримінальної відповідальності волоцюг, тих, хто не працює, раніше судимих; відправляти на примусове лікування осіб, які зловживали алкоголем та знаходилися на обліках у лікаря-нарколога. Виконання цієї роботи також було показником оцінки діяльності дільничних інспекторів на цьому історичному етапі.

П'ятий етап (1981– і до сьогодні) – певні організаційні перетворення проходили в міліції УРСР і протягом 1980–1990 рр. Так, на початку 80-х років пріоритетним напрямом у діяльності міліції була названа оперативно-розшукова робота, а ДІМ увійшли в систему карного розшуку внаслідок чого організація їх діяльності була направлена на розкриття злочинів.

У квітні 1987 року головним напрямом діяльності дільничного інспектора знову була визначена профілактика правопорушень, а в лютому 1989 року ДІМ вклучено у службу профілактики міліції. На цьому етапі основними критеріями оцінки їх роботи стала індивідуальна профілактична робота з правопорушеннями та професійно грамотні дії з попередження й розкриття злочинів.

Принципово новий етап в історії української міліції розпочався в 90-х роках. Разом із формуванням правової бази діяльності української міліції і ДІМ,

зокрема прийняттям законодавчих актів, які визначили правовий статус як ОВС, так і ДІМ. Першим серед основних нормативних актів, що регламентували і регулювали діяльність міліції, став Закон України "Про міліцію", прийнятий 20 грудня 1990 року [17]. Це перший законодавчий акт стосовно діяльності міліції в Україні в цілому та діяльності дільничних інспекторів міліції зокрема. Він визначив основні завдання міліції, принципи її діяльності, заклав у діяльність міліції України ряд принципово нових положень. В основу діяльності міліції поряд із принципом законності був покладений принцип гуманізму, характерний для відносин між органами внутрішніх справ і громадянами в демократичних, правових державах.

Зазначимо, що відповідно до підпунктів 18.1, 18.2 пункту 18 наказу МВС України "Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі МВС України" від 11 листопада 2010 року № 550, яке визначило критерії показників оцінки діяльності ДІМ, зокрема: рівень довіри населення, яке проживає на адміністративній дільниці, до його службової діяльності; участь у наданні допомоги громадянам у реалізації їхніх прав і законних інтересів, сприяння державним органам, підприємствам, установам та організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків; своєчасний, якісний та повний розгляд звернень громадян; реальний стан громадського порядку та вжиття заходів для його стабілізації; участь у місцевих заходах щодо усунення причин і умов, що призводять до вчинення правопорушень; якість проведення профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліках в органах внутрішніх справ; ефективність залучення до профілактичної роботи громадських помічників, населення та громадських формувань; стан особистої та обліково-реєстраційної дисципліни; формування позитивного авторитету служби дільничних інспекторів міліції [18].

Згідно з наказом МВС України "Про подальше вдосконалення аналітичного забезпечення діяльності підрозділів органів внутрішніх справ" від 2 квітня 2013 року № 334 було встановлено методика, яка регламентувала порядок і механізм визначення ефективності та законності службової діяльності як підрозділів органів внутрішніх справ України (далі – ОВС) у цілому, так і ДІМ зокрема, на основі показників та індикаторів [19]. Методика використовувалася з метою оперативного одержання інформації про ефективність виконання завдань підрозділами ОВС, своєчасного виявлення й усунення недоліків у діяльності як ОВС, так і ДІМ, вона носила відомчий характер і не застосовувалася для визначення стану криміногенної обстановки.

Проте до 1 січня 2016 року оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції здійснювалося службою ДІМ за відомостями статистичної звітності Департаменту інформаційних технологій МВС України за один рік, без ранжування (порівняння статистичних звітностей минулих років) і без методологічних підходів оцінювання діяльності ДІМ та без урахування показників оцінки діяльності ДІМ, передбачених пп. 18.1, 18.2 п. 18 Поло-

ження про службу дільничних інспекторів міліції в системі МВС України від 11 листопада 2010 року. [18].

Нині відповідно до Закону України "Про Національну поліцію" від 2 липня 2015 року № 580-VIII [2] дільничні офіцери поліції входять до структури територіальних органів управління, відділів (відділень) поліції, а в структурі апарату Національної поліції дільничні офіцери поліції підпорядковані Департаменту превентивної діяльності. Крім того, методологічні підходи до оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції на сьогодні не встановлено та не закріплено жодним нормативно-правовим актом як МВС України, так і Національної поліції.

Висновки. На сьогодні оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції повинно проводитися на підставі показників, що характеризують рівень довіри населення, яке проживає на адміністративній дільниці до його результатів службової діяльності щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина (незалежне зовнішнє соціологічне опитування), реальний стан публічної безпеки й порядку, проведення превентивної та профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліках в органах поліції та МВС України, усунення причин і умов, що призводять до вчинення правопорушень, забезпечення протидії злочинності на закріплених адміністративних дільницях, у цілому в державі та її окремих регіонах і спиралися б на об'єктивні статистичні відомості (внутрішня оцінки показників діяльності дільничних).

Водночас для подальшого вдосконалення службової діяльності дільничних офіцерів поліції, підвищення ефективності їх роботи потрібно розробити сучасні методологічні підходи до оцінювання їх діяльності та нормативно закріпити в новому положенні дільничних офіцерів Національної поліції. Оскільки саме дільничним належить відіграти ключову роль у поверненні довіри населення до поліції та встановленні партнерської моделі взаємовідносин суспільства й поліції.

Використані джерела:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – С. 379.
3. Дільничний інспектор міліції: служба вірою і правдою (До 85-річчя утворення служби дільничних інспекторів міліції) / Уклад. А.І. Косоговський / За заг. ред. О.І. Савченка. – К.: ВПЦ ГШ МВС України, 2008. – 176 с.
4. Сизиков М.И. История полиции России (1718-1917) // Библиотека сотрудника органов внутренних дел. – М., 1992. – С. 56-63.
5. Запорожцева Г.Є. Психологічний аналіз професійної діяльності дільничного інспектора міліції та визначальні умови її удосконалення: дис. канд. психол. наук: 19.00.06 / НАВСУ. – К., 2002. – 226 с.

6. Історія органів внутрішніх справ: Навчальні матеріали /За ред. Л.О. Зайцева. – Харків: Ун-т внутр. справ, 1999. – Ч. I.

7. Тимченко А.П. Создание милиции в Украине в 1917-1920 гг.: Учебное пособие / МВД Украины. Луганский ин-т внутр. дел. – Луганск, 1999. – 69 с.

8. Архив МВД УССР. – Фонд 92. – Опись 1. – Дело 4.

9. Шамрай В.А. Возникновение и развитие службы участковых инспекторов милиции // Бюллетень по обмену опытом МВД УССР. – 1990. – № 103. – С. 45–50.

10. Шамрай В.А. Обеспечение законности в деятельности службы УИМ: учеб. пособ. – К.: Изд-во УАВД, 1993. – 64 с.

11. Приказ ЦАУ НКВД РСФСР № 1013. – 1923 г.

12. Временное положение о железнодорожной милиции НКВД СССР // Архив МВД УССР. – Ед. хр. – 9. – С. 141–145.

13. Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах: У 3-х т. – Т. 2:1926-1945. – К.: Генеза, 1999. – с. 257.

14. Из истории милиции Советской Украины. – Киев, 1965. – С. 173-174.

15. Об упразднении Министерства внутренних дел СССР: Указ Президиума Верховного Совета СССР принят 13 января 1960 г. // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1960. – № 3. – Ст. 25-26.

16. Об основных обязанностях и правах советской милиции по охране общественного порядка и борьбы с преступностью: Указ Президиума Верховного Совета СССР принят 8 июня 1973 г. // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1973. – № 24. – Ст. 309.; История советской милиции. В 2-х т.: Под ред. Н.А. Щелокова. Т. 2. Советская милиция в период социализма (1936-1977 гг.). – М.: Акад. МВД СССР, 1977. – 338 с.

17. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 року № 565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – С. 20.

18. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі МВС України: наказ МВС України від 11 листопада 2010 р. № 550 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 95. – С. 3386.

19. Про подальше вдосконалення аналітичного забезпечення діяльності підрозділів органів внутрішніх справ: наказ МВС України від 2 квітня 2013 р. № 334 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-podalshevdoskonalennja-analitichnogo-zabezpechennja-dij-doc>

Бойко И.В. Исторические аспекты формирования методологических подходов к оцениванию деятельности участковых офицеров полиции

Статья посвящена историческим аспектам эволюции становления и развития участковых офицеров полиции, а также формирование методологических подходов к оцениванию их деятельности на определенном историческом этапе. Автором предлагается систематизировать и разделить эволюцию становления и развития участковых офицеров полиции на пять этапов: первый этап (1782–1917 гг.), второй этап (1917–1931 гг.), третий этап (1932–1959 гг.), четвертый этап (1960–1980 гг.), пятый этап (1981– и до сегодня).

Ключевые слова: *исторические аспекты, этапы эволюции становления и развития участковых офицеров полиции, методологические подходы оценивания деятельности.*

Boyko I.V. The Historical aspects of forming of the methodological going near the evaluation of activity of district officers of police

The article is sanctified to the historical aspects of becoming evolution and development of district officers of police, and also forming of the methodological going near the evaluation of their activity on the certain historical stage. It is suggested to systematize an author and divide the evolution of becoming and development of district officers of police into five stages: the first stage (1782–1917), second stage (1917–1931), third stage (1932–1959), fourth stage (1960–1980), fifth stage (1981– and to now).

The author of the article comes to the conclusions, that the evaluation of activity of district officers of police must conducted on the basis of indexes, which characterize the level of trust of population which lives on an administrative area, to his results of official activity in relation to providing of rights and freedoms of man and citizen (independent external sociological questioning), real state of public safety and order, leadthrough of prophylactic work, with persons, which are on accounts in the organs of police and MVS of Ukraine, removal of reasons and terms, which result in the feasance of offences, providing of counteraction criminality, on the fastened administrative areas, on the whole in the state and it separate regions and would lean against objective statistical information (internal estimations of performance indicators). Therefore, for subsequent perfection of official activity of district officers of police, increase of efficiency of their work, it is necessary to develop the modern methodological going near the evaluation of their activity and normatively to fasten the district officers of the National police in new position.

Key words: historical aspects, stages of becoming evolution and development of district officers of police, methodological approaches of evaluation.

УДК 351.74(4)

Н.І. Дідик

ПРЕВЕНТИВНІ ФУНКЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У статті досліджено роз'яснювально-превентивну діяльність (превенцію) як стратегічний напрям діяльності поліції. Проаналізовано поняття превенції, її види та кінцеву мету. На основі узагальнень функцій патрульної поліції виокремлено превентивні функції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України.

Ключевые слова: функції поліції, органи поліції, Департамент превентивної діяльності Національної поліції України, роз'яснювально-превентивна діяльність (превенція), профілактична діяльність, запобігання вчиненню правопорушень.

Постановка проблеми. Одним з безумовних пріоритетів правової демократичної та соціальної держави є забезпечення належних умов для реалізації прав і свобод людини та громадянина. Вирішення цієї проблеми зумовлює необхідність ужиття системних заходів інноваційного характеру для удосконалення діяльності органів правопорядку. Як свідчить